

**Datum:** Rijeka, 8. srpnja 2025.

**Kolegij:** Filozofija i bioetika u sestrinstvu

**Voditelj:** izv. prof. dr. sc. Igor Eterović

**e-mail voditelja:** [igor.eterovic@uniri.hr](mailto:igor.eterovic@uniri.hr)

**Katedra:** Katedra za javno zdravstvo

**Studij:** Prijediplomski sveučilišni studiji - Sestrinstvo redovni

**Godina studija:** 1

**Akadska godina:** 2025./2026.

## IZVEDBENI NASTAVNI PLAN

**Podaci o kolegiju (kratak opis kolegija, opće upute, gdje se i u kojem obliku organizira nastava, potreban pribor, upute o pohađanju i pripremi za nastavu, obveze studenata i sl.):**

Kolegij **Filozofija i bioetika u sestrinstvu** je obvezni kolegij na prvoj godini preddiplomskog studija Sestrinstvo i sastoji se od 20 sati predavanja i 15 sati seminara, ukupno 35 sati (**2 ECTS**). Kolegij se izvodi u prostorijama Fakulteta zdravstvenih studija.

Cilj ovog kolegija je stjecanje znanja o etici kao filozofskoj disciplini i bioetici sestrinstva koja bi se mogla primijeniti u praksi. Studente treba osposobiti da mogu opisati i objasniti početke sestrinske etike, da objasne podjelu etičkih teorija (etika vrline, deontologija – Kantova etika dužnosti, utilitarizam, etika skrbi) te da u konkretnim situacijama s kojima će se susretati u svojoj profesiji mogu povezati (bio)etičku teoriju, moralne norme, pravila i njihove posljedice. Uz to, cilj ovog predmeta je i prepoznavanje etičkih problema i razvijanje osjećaja moralne dužnosti i osobne odgovornosti koja je neophodna u sestrinskom zanimanju (etički kodeks medicinskih sestara). Također bi studenti trebali razvijati sposobnost zauzimanja obrazloženog stava u raznim etičkim dvojba u sestrinskoj praksi te objasniti važnost promoviranja poštivanja prava čovjeka, djeteta i pacijenta.

**Sadržaj kolegija je sljedeći:** Etika, moral i bioetika; deontologija, utilitarizam, etika vrline i etika skrbi; počeci medicinske etike i deontologije; etičke teorije (etika vrline, etika dužnosti, utilitaristička etika, etika skrbi) i njihova primjenjivost u sestrinskoj praksi; principizam u sestrinskoj praksi; sustav moralnih vrijednosti u sestrinstvu – moralne osobine (vladanje sobom, odnos prema pacijentu, njegovoj obitelji, suradnicima); deklaracije, rezolucije o ljudskim pravima; Profesionalna etika i sestrinstvo (etički kodeks - ICN, HUMS, Komora medicinskih sestara RH); modeli donošenja etičkih odluka u sestrinskoj praksi; zastupanje interesa pacijenta kao najvišeg dobra; medicinska sestra kao medijator u procesu donošenja etičkih odluka.

**Izvođenje nastave:** Nastava se izvodi u obliku predavanja i seminara. Predviđeno vrijeme trajanja nastave je raspoređeno kroz deset tjedana u drugom semestru. Kroz predavanja studenti se upoznaju sa sadržajem kolegija. U seminarskom dijelu studenti na temelju dobivenog znanja na predavanjima izrađuju etičku analizu slučaja iz sestrinske prakse, uz konzultacije s nastavnikom, prezentiraju analizu te sudjeluju u završnoj raspravi o analizi. Na kraju nastave se održava kolokvij koji pokriva seminarski dio nastave.

U izvođenju nastave sudjeluju doc. dr. sc. Franjo Mijatović, doc. dr. sc. Robert Doričić i dr. sc. Toni Buterin te eventualno gostujući predavači.

#### Popis obvezne ispitne literature:

1. Eterović, I.: *Kant i bioetika*, Pergamena – Centar za integrativnu bioetiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2017.
2. *Etički kodeks medicinskih sestara*, Hrvatska komora medicinskih sestara, 2005.
3. Kalauz, S.: *Etika u sestrinstvu*, Medicinska naklada, Zagreb, 2012.
4. Predavanja (PowerPoint prezentacije)

#### Popis dopunske literature:

1. Bauby, J. D.: *Skafander i leptir*, Pergamena, Zagreb, 1997.
2. Berčić, B.: „Etika“, u: *Filozofija*, sv. 1., Ibis grafika, Zagreb, 2012.
3. Čović, A.: *Etika i bioetika*, Pergamena, Zagreb, 2004.
4. Frankena, W.: *Etika*, Kruzak, Zagreb, 1998.
5. Gosić, N.: *Bioetika in vivo*, Pergamena, Zagreb, 2005.
6. Kalauz, S.: *Sestrinska profesija u svjetlu bioetičkog pluriperspektivizma*, Pergamena, Zagreb, 2011.
7. Matulić, T.: „Identitet, profesija i etika sestrinstva“, *Bogoslovska smotra* 77, 2007/3, 727–744.
8. Matulić, T.: *Bioetika*, 3. izdanje, Glas koncila, Zagreb, 2012.
9. Pessini L., *Distanzacija: do kada produžavati život?*, Medicinski fakultet Rijeka, Hrvatsko bioetičko društvo, 2004.
10. Prijić–Samaržija, S. (ur.): *Pobačaj za i protiv*, Hrvatski kulturni dom, Rijeka, 1995.
11. Prlić, N.: „Etika zdravstvenih djelatnika“, u: *Zdravstvena njega*, VII. izd. Školska knjiga, Zagreb 2003.
12. Šegota, I.: *Etika sestrinstva*, 2. dopunjeno i izmjenjeno izdanje, Pergamena, Zagreb, 1997.
13. Švajger, A. ur.: *Medicinska etika, priručno štivo*. II. izdanje, Sveučilište u Zagrebu Medicinski fakultet, Zagreb, 1995.

#### Nastavni plan:

##### Popis predavanja (s naslovima i pojašnjenjem):

###### **P1, P2. Uvod u predmet, Moral i etika**

###### Ishodi učenja:

Upoznati se s ciljem kolegija Filozofija i bioetika u sestrinstvu.  
Razlikovati i definirati pojmove 'etika' i 'moral'.

###### **P3, P4 . Moralna spoznaja, (Moralne) vrijednosti**

###### Ishodi učenja:

Usporediti osnovne teorije objašnjenja moralne spoznaje.  
Obrazložiti temeljnu ulogu vrijednosti u moralnom i etičkom prosuđivanju.

###### **P5, P6. Vrijednosti i zdravstvena skrb, Etika zdravstvene skrbi**

###### Ishodi učenja:

Obrazložiti mjesto i ulogu (moralnih) vrijednosti u procesu zdravstvene skrbi.  
Opisati ukrajno nastanak i razvoj etike zdravstvene skrbi.

###### **P7, P8, P9. Bioetika – nastanak i određenje, Interdisciplinarnost i pluriperspektivnost bioetike, Definicije bioetike**

###### Ishodi učenja:

Opisati nastanak i početni razvoj bioetike.

Definirati bioetiku.

Obrazložiti pojmove interdisciplinarnost i pluriperspektivnost te objasniti njihovu ulogu u određenju bioetike.

Usporediti sličnosti i razlike među definicijama bioetike.

#### **P10, P11. Etičke teorije, Bioetička načela – principalizam, Teorije i načela u sestrinskoj praksi**

##### Ishodi učenja:

Razlikovati i uspoređivati glavne etičke teorije (etika vrline, deontologija – Kantova etika dužnosti, utilitarizam, etika skrbi).

Obrazložiti prednosti i nedostatke pojedine etičke teorije.

Opisati osnovna načela biomedicinske etike (autonomija, dobročinstvo, neškodljivost i pravednost).

Prepoznati pojavne oblike unaprjeđivanja i poštovanja prava čovjeka, djeteta i bolesnika kroz prepoznavanje (ne)poštivanja temeljnih načela biomedicinske etike.

Objasniti relevantnost teorija i načela za sestrinsku praksu.

#### **P12, P13. Etička standardizacija, Etički kodeks HKMS-a**

##### Ishodi učenja:

Opisati opći povijesni razvoj etičke standardizacije (molitve, kodeksi, zakletve).

Opisati razvoj sestrinske etike i etičke standardizacije u sestrinstvu (sestrinske zakletve i kodeksi).

Analizirati Etički kodeks medicinskih sestara (Hrvatska komora medicinskih sestara).

#### **P14. Tijelo i osobnost**

##### Ishodi učenja:

Razlikovati racionalistički i empiristički pristup tijelu u medicini.

Prepoznati i usporediti odnos prema tijelu i osobnosti u medicini do pojave bioetike.

Uvažiti doprinos društvenih i humanističkih znanosti (filozofija, teologija, psihologija, sociologija i pravo) u problematiziranju tijela i osobnosti.

Uočiti mjesto i značaj tijela i osobnosti u bioetičkim problemima.

Primijeniti bioetičke smjernice za odnos prema pacijentovu tijelu i osobnosti.

#### **P15. Paternalizam**

##### Ishodi učenja:

Definirati paternalizam (uže, šire i praktično značenje).

Opisati značajke paternalizma.

Objasniti razliku između opravdanog od neopravdanog paternalizma.

Navesti pojavne oblike paternalizma u medicini.

#### **P16. Informirani pristanak**

##### Ishodi učenja:

Definirati informirani (obaviješteni) pristanak.

Opisati povijest informiranog pristanka.

Navesti i objasniti elemente obaviještenog pristanka.

#### **P17, P18. Razvoj bioetike, Bioetika u Hrvatskoj**

##### Ishodi učenja:

Opisati razvojne faze bioetike.

Opisati početke bioetičkih strujanja u Hrvatskoj.  
Opisati razvoj bavljenja bioetikom u Hrvatskoj.  
Navedi temeljne događaje koji su obilježili razvoj Bioetike u Hrvatskoj.  
Usporediti različite faze i momente povijesnog razvoja bioetike u Hrvatskoj.

**P19, P20. Pobačaj 1, Pobačaj 2**

Ishodi učenja:

Obrazložiti zašto je pobačaj jedan od paradigmatičkih bioetičkih problema.  
Uspoređivati različite dimenzije, aspekte i perspektive u problemu pobačaja.

**Popis seminara s pojašnjenjem:**

Seminarski dio nastave izvodi se kroz podjelu slučajeva iz primaljske prakse studentima uz naputak za etičku analizu. Svaki student samostalno analizira slučaj kojega prezentira pred cijelom grupom, pri čemu se evaluiraju elementi prezentacije. Analizu studenti izrađuju prema određenim, unaprijed danim kriterijima za etičku analizu.

**Popis vježbi s pojašnjenjem:**

Kolegij ne predviđa vježbe.

**Obveze studenata:**

Aktivno sudjelovanje u seminarima, riješeni kolokvij i položen završni ispit. Evidencija pohađanja nastave vodi se i za predavanja i za seminare. Prisustvo na predavanjima i na seminarima provodit će se prozivkom na svakom satu. Mole se studenti da ne kasne na nastavu jer u slučaju zakašnjenja neće biti u mogućnosti realizirati nastavnim programom predviđene obveze. Student nije izvršio svoje obaveze propisane studijskim programom ukoliko je izostao više od 30 % nastavnih sati svakog pojedinog oblika nastave (predavanja ili seminari). Izostanci s nastave pravdaju se isključivo liječničkom ispričnicom.

**Ispit (način polaganja ispita, opis pisanog/usmenog/praktičnog dijela ispita, način bodovanja, kriterij ocjenjivanja):**

Ocjenjivanje studenata provodi se prema važećem Pravilniku o studijima Sveučilišta u Rijeci (odobrenog od Senata).  
Rad studenta na predmetu vrednuje se i ocjenjuje tijekom nastave kroz seminarski rad (sastoji se od usmene prezentacije i kolokvija) i na završnom ispitu. Usmena i kolokvij se evaluiraju prema zasebnim kriterijima koji su detaljno objašnjeni na uvodnom satu. Ukupan postotak uspješnosti studenta tijekom nastave čini do 50% ocjene, a na završnom ispitu 50% ocjene.  
Studenti moraju ostvariti minimalno 25% ukupne ocjene tijekom nastave da bi pristupili ispitu te na završnom testu moraju točno riješiti najmanje polovicu pisanog testa (25% ukupne ocjene).

**Mogućnost izvođenja nastave na stranom jeziku:**

Zasad ne postoji.

**Ostale napomene (vezane uz kolegij) važne za studente:**

Prema vrijedećim aktima, nije moguće "odbiti" ocjenu na završnom ispitu, već samo postupiti u skladu s Pravilnikom o studijima Sveučilišta u Rijeci (student nezadovoljan ocjenjivanjem podnosi u roku od 24 sata obrazloženu pismenu žalbu dekanu).

## SATNICA IZVOĐENJA NASTAVE (za akademsku 2025./2026. godinu)

### Raspored nastave

| Datum            | Predavanja<br>(vrijeme i mjesto) | Seminari<br>(vrijeme i mjesto) | Vježbe<br>(vrijeme i mjesto) | Nastavnik                        |
|------------------|----------------------------------|--------------------------------|------------------------------|----------------------------------|
| 2.3.2026. (pon)  | P1 – P2<br>(8,15–10,00, Z5)      |                                |                              | Izv. prof. dr. sc. Igor Eterović |
| 2.3.2026. (pon)  | P3<br>(10,15–11,00, Z5)          |                                |                              | Doc. dr. sc. Franjo Mijatović    |
| 4.3.2026. (sri)  | P4 – P6<br>(8,15–11,00, Z5)      |                                |                              | Doc. dr. sc. Franjo Mijatović    |
| 9.3.2026. (pon)  | P7 – P9<br>(8,15–11,00, Z5)      |                                |                              | Dr. sc. Toni Buterin             |
| 11.3.2026. (sri) | P10 – P11<br>(8,15–10,00, Z5)    |                                |                              | Izv. prof. dr. sc. Igor Eterović |
| 11.3.2026. (sri) | P12<br>(10,15–11,00, Z5)         |                                |                              | Doc. dr. sc. Franjo Mijatović    |
| 16.3.2026. (pon) | P13 – P14<br>(8,15–10,00, Z5)    |                                |                              | Doc. dr. sc. Franjo Mijatović    |
| 16.3.2026. (pon) | P15<br>(10,15–11,00, Z5)         |                                |                              | Doc. dr. sc. Robert Doričić      |
| 18.3.2026. (sri) | P16<br>(8,15–9,00, Z5)           |                                |                              | Doc. dr. sc. Robert Doričić      |
| 18.3.2026. (sri) | P17 – P18<br>(9,15–11,00, Z5)    |                                |                              | Izv. prof. dr. sc. Igor Eterović |
| 23.3.2026. (pon) |                                  | S1 – S3<br>(8,15–11,00, Z5)    |                              | Dr. sc. Toni Buterin             |
| 25.3.2026. (sri) |                                  | S4 – S6<br>(8,15–11,00, Z5)    |                              | Dr. sc. Toni Buterin             |
| 30.3.2026. (pon) |                                  | S7 – S9<br>(8,15–11,00, Z5)    |                              | Dr. sc. Toni Buterin             |
| 1.4.2026. (sri)  |                                  | S10 – S12<br>(8,15–11,00, Z5)  |                              | Dr. sc. Toni Buterin             |
| 8.4.2026. (sri)  |                                  | S13 – S14<br>(8,15–10,00, Z4)  |                              | Dr. sc. Toni Buterin             |
| 9.4.2026. (čet)  |                                  | S15<br>(8,15–9,00, Z5)         |                              | Dr. sc. Toni Buterin             |
| 9.4.2026. (čet)  | P19 – P20<br>(9,15–11,00, Z5)    |                                |                              | Doc. dr. sc. Franjo Mijatović    |

### Popis predavanja, seminara i vježbi:

| P  | PREDAVANJA (tema predavanja) | Broj sati<br>nastave | Mjesto održavanja |
|----|------------------------------|----------------------|-------------------|
| P1 | Uvod u predmet               | 1                    | Z5                |

|                                    |                                                     |           |  |
|------------------------------------|-----------------------------------------------------|-----------|--|
| P2                                 | Moral i etika                                       | 1         |  |
| P3                                 | Moralna spoznaja                                    | 1         |  |
| P4                                 | (Moralne) vrijednosti                               | 1         |  |
| P5                                 | Vrijednosti i zdravstvena skrb                      | 1         |  |
| P6                                 | Etika zdravstvene skrbi                             | 1         |  |
| P7                                 | Bioetika – nastanak i određenje                     | 1         |  |
| P8                                 | Interdisciplinarnost i pluriperspektivnost bioetike | 1         |  |
| P9                                 | Definicije bioetike                                 | 1         |  |
| P10                                | Etičke teorije                                      | 1         |  |
| P11                                | Bioetička načela – principizam                      | 1         |  |
| P12                                | Etička standardizacija                              | 1         |  |
| P13                                | Etički kodeks HKMS-a                                | 1         |  |
| P14                                | Tijelo i osobnost                                   | 1         |  |
| P15                                | Paternalizam                                        | 1         |  |
| P16                                | Informirani pristanak                               | 1         |  |
| P17                                | Razvoj bioetike                                     | 1         |  |
| P18                                | Bioetika u Hrvatskoj                                | 1         |  |
| P19                                | Pobačaj 1                                           | 1         |  |
| P20                                | Pobačaj 2                                           | 1         |  |
| <b>Ukupan broj sati predavanja</b> |                                                     | <b>30</b> |  |

| S                                | SEMINARI (tema seminara)                       | Broj sati nastave | Mjesto održavanja |
|----------------------------------|------------------------------------------------|-------------------|-------------------|
| S1                               | uvod u seminar                                 | 1                 | Z5                |
| S2 – S14                         | studentska prezentacija analiziranih slučajeva | 14                | Z5, Z4            |
| <b>Ukupan broj sati seminara</b> |                                                | <b>15</b>         |                   |

| V                              | VJEŽBE (tema vježbe) | Broj sati nastave | Mjesto održavanja |
|--------------------------------|----------------------|-------------------|-------------------|
| /                              | /                    | /                 | /                 |
| <b>Ukupan broj sati vježbi</b> |                      |                   |                   |

| ISPITNI TERMINI (završni ispit) |             |
|---------------------------------|-------------|
| 1.                              | 05.06.2026. |
| 2.                              | 03.07.2026. |
| 3.                              | 02.09.2026. |
| 4.                              | 16.09.2026. |